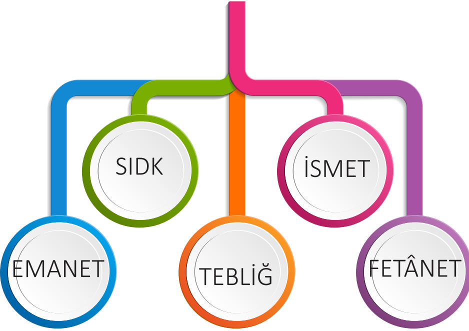
1. Hz. Peygamber'e (s.a.v.) Olan İhtiyaç

La İlahe İllallah Muhammedun Resulullah

DEĞERLENDİRELİM

Peygamberlerin başlıca özelliklerinin yazıldığı bu tabloda yer alan kavramların anlamlarını öğrenelim. Peygamberlerin bu vasıflara sahip olması, görevlerini yerine getirmeleri için ne ölçüde önemli olabilir? Değerlendirelim.

Sünnetin dindeki konumunu, önemini ve Kur'an'ın yanında yerinin ne olduğunu bilip öğrenmek için öncelikle peygamberlik makamını, peygambere olan ihtiyacı, özelde de Resul-i Ekrem Efendimizin Allah (c.c.) katındaki makamını ve değerini tanımak, anlamak ve bilmek gerekir. Bütün bunları yaparken başvuru kaynağımızın Kur'an-ı Kerim olması büyük önem taşır. Efendimizin Kur'an'daki konumunu belirleme, aynı zamanda onun sünnetinin konumunu ve değerini de belirlemenin temelini teşkil eder.

Kur'an'da Nebî (peygamber), Resul (elçi), Mürsel (gönderilmiş kişi) gibi isimlerle anılan peygamberler, Allah'tan (c.c.) aldıkları bilgi, haber, emir ve yasakları insanlara ulaştırmakla görevlidirler. Allah Teâlâ, elçilerini insanlar arasından seçmiş, vahiylerini bir melek aracılığıyla bildirmiştir. Hz. Muhammedin, Allah'ın (c.c.) elçisi olduğu Kur'an-ı Kerim'de şöyle ifade edilir: **"Muhammed içinizden hiçbir erkeğin babası değildir. Fakat o, Allah'ın elçisidir ve bütün peygamberlerin sonuncusudur."[1]**

Allah (c.c.), kullarına doğru yolu göstersinler, hak yoldan sapmışlara yeniden kılavuzluk etsinler ve onları uyarsınlar diye daima peygamberler göndermiştir. Bu peygamberlerden bir kısmının adları Kur'an-ı Kerim'de anılmıştır. Peygamberlerin bazılarına vahiy yoluyla kitaplar verilmiş, bazıları ise daha önceki peygamberlere gönderilmiş olan kitaplarla amel etmişlerdir. Peygamberlerin ilki Hz. Âdem, sonuncusu ise peygamberimiz Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem'dir: **"Biz seni ancak alemlere rahmet olarak gönderdik."[2] "Biz seni bütün insanlara bir müjdeci ve bir uyarıcı olarak gönderdik."[3]**

Son nebî ve son Resul olan Peygamber Efendimizin getirdiği Kur'an, bütün peygamberleri ve onlara Allah (c.c.) katından indirilen kitapları tasdik edip doğrular ve bu suretle onlara şahitlik eder. Şu var ki Kur'an-ı Kerim, daha önce gönderilmiş olan diğer kitapların hükmünü

1 Ahzâb suresi, 40. ayet.
2 Âl-i İmrân suresi, 144. ayet.
3 Enbiyâ suresi, 107. ayet.

kaldırır. Bu durum, hem Kur'an'ın son kitap olması hem de önceki kitapların tahrif edilmiş olması sebebiyledir.

"Kur'an-ı Kerim'i sana, gerçeğin ta kendisi ve önceki ilahî kitapları doğrulayıcı olarak parça parça indiren Allah'tır. Tevrat ve İncil'i de O indirmiştir."[4]

Bütün peygamberlerde müşterek olan birtakım özellikler vardır. Bunların başlıcaları şunlardır: Vahiy almak ve Allah'tan (c.c.) aldığı bu vahyi tebliğ etmek, Allah (c.c.) tarafından seçilmiş olmak, günah işlemekten korunmuş olmak, beşerî niteliklere sahip olmak, doğru sözlü ve güvenilir olmak, mucize göstermek.

رُّسُلاً مُّبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ
لِئَلاَّ يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى
اللهِ حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ...

"Müjdeleyiciler ve uyarıcılar olarak peygamberler gönderdik ki, peygamberlerden sonra insanların Allah'a karşı bir bahaneleri olmasın..."
(Nisa suresi, 165. ayet.)

İnsanlık alemine gönderilen bütün peygamberler beşer cinsi içinden seçilmiştir ve bu çok tabiîdir. Zira insan toplumuna Allah'tan (c.c.) aldığı emirleri tebliğ edecek, onlara doğru yolu gösterecek, kendilerine örnek olacak şahsın yine kendi içlerinden biri olması gerekir. Şu kadar var ki peygamberler, yukarıda sayılan niteliklerinden başka Allah (c.c.) katından gönderilen vahyi alırlar, dolayısıyla da Allah (c.c.) ile irtibat halindedirler. Bu onlar için çok önemli bir ayrıcalıktır.

Kur'an-ı Kerim'de Peygamber Efendimize çok önemli bir yer verildiği görülmektedir. Yüce kitabımızın yüzlerce ayeti bize onu anlatır ve tanıtır. Allah Teâlâ bütün peygamberlerine kendi adları ile hitap ederken, sadece Efendimize "Ey Resul", "Ey Nebî" diye hitap eder. İslam âlimlerinden bir kısmı bu özel hitabı, Efendimizin diğer peygamberlere olan üstünlüğüne delil sayarlar ve onlara göre bu durum peygamberler arasında bir derece farkının bulunduğunu da gösterir. Şimdi Kur'an-ı Kerim'in Resul-i Ekrem'i bize tanıtırken dikkatimizi çektiği ayetlerden sadece bir bölümünün anlamlarını vererek konuyu kavramaya ve anlamaya çalışacağız:

Allah'ın (c.c.) Resulü bir beşerdir, fakat vahiy alan ve aldığı vahyi insanlara ulaştıran bir beşerdir.

"De ki: "Ben de sizin gibi bir insanım. Ancak bana sizin ilâhınızın tek bir ilâh olduğu vahyedilmektedir."[5] "Muhammed yalnızca bir peygamberdir. Ondan önce de pek çok peygamber gelip geçmiştir."[6]

Sadece birkaçına işaret ettiğimiz Kur'an ayetleri Peygamber Efendimizin (s.a.v.) konumunu belirleyici niteliktedir.

Bu belirlemeden sonra Allah Teâlâ inananlara Peygambere karşı görevlerini hatırlatır. Bunların başında Peygambere iman gelmektedir:

"Allah'a, Peygamberine ve indirdiğimiz nura (Kur'an'a) iman ediniz."[7]

4 Âl-i İmrân suresi, 3. ayet.
5 Kehf suresi, 110. ayet.
6 Âl-i İmrân suresi, 144. ayet.
7 Tegâbün suresi, 8. ayet.

Kûfi hat yazısı ile Kelime-i Tevhid.

DÜŞÜNELİM

Kur'an-ı Kerim'de, peygamberlerin de bizler gibi birer insan oldukları neden vurgulanmış olabilir? Düşünelim.

Müminlerin Allah'a (c.c.) ve Resulullah'a karşı görevleri ise şöyle ifade edilir: **"Biz seni bir şahit, bir müjdeleyici ve bir uyarıcı olarak gönderdik; Allah'a ve Resulüne iman edesiniz, ona destek olasınız, ona saygı gösteresiniz ve sabah akşam Allah'ı tesbih edesiniz diye."[8]**

Kur'an-ı Kerim, peygambere iman yanında ona itaati de emretmektedir. İtaat; emre uymak, onun gereğini yerine getirmek ve tâbi olmaktır.

"Ey iman edenler! Allah'a ve Resulüne itaat edin. Söylediklerini işitip durduğunuz halde ondan yüz çevirmeyin."[9]

Peygambere itaatin, aynı zamanda Allah'a (c.c.) itaat anlamına geldiği şu ayette vurgulanmıştır:

"Peygambere itaat eden Allah'a itaat etmiş olur. İtaat etmeyenlere ise aldırma. Çünkü biz seni onların üzerine bekçi göndermedik."[10]

Allah'a ve Peygambere itaat etmenin önemi yanında itaat sonucunda elde edilecek nimetlerden de bahsedilmiştir:

"Allah'a ve Resulüne itaat edin ki rahmete erdirilesiniz."[11]

İtaat sonucunda müminlere cennet vaadedildiği bir ayette şu şekilde ifade edilmiştir:

"...Kim Allah'a ve Resulüne itaat ederse, Allah onu içinde ırmaklar akan cennetlere koyar; onlar orada ebedî olarak kalırlar. Asıl büyük kurtuluş işte budur."[12]

Bu itaatin gerekliliği ile ilgili Kur'an'da bakılabilecek diğer ayetlere şöyle işaret edebiliriz:

Allah'a (c.c.) ve Resulüne itaat etmek, mümin olmanın gereğidir.[13]

Allah'a (c.c.) ve Resulüne itaat eden büyük bir kurtuluşa erer.[14] Ve Allah (c.c.), kendisine ve Resulüne itaat edenlerin yaptığı hiçbir ameli zâyi etmez.[15]

Bütün bu ayetlerde dikkat çeken husus, Allah Teâlâ'nın kendisine itaatle Resulüne itaati bir arada anmış olması, Peygambere itaatin Allah'a (c.c.) itaat sayılacağını açıkça beyan etmesidir.

8 Feth suresi, 8-9. ayet.
9 Enfâl suresi, 20. ayet.
10 Nisa suresi, 80. ayet.
11 Âl-i İmrân suresi, 132. ayet
12 Nisa suresi, 13. ayet.
13 bk. Enfâl suresi, 1. ayet.
14 bk. Ahzâb suresi, 71. ayet.
15 bk. Hucurât suresi, 14.ayet.

Kur'an-ı Kerim, Peygambere iman ve itaat yanında ona **ittibâyı** da emreder. İttibâ, uymak, izlemek, tabi olmak, birinin veya bir şeyin peşine düşmek anlamlarına gelen bir kelimedir.

TARTIŞALIM

Sahabeden Zübeyr b. el-Avvâm ile bir komşusu arasında bahçe sulama konusunda bir anlaşmazlık çıkmıştı. Her biri önce kendi bahçesini sulamak istiyordu. Bu anlaşmazlığı Peygamber Efendimize ilettiler ve ondan çözüm istediler.

Allah'ın Elçisi bahçeyi önce Zübeyr'in sulaması, daha sonra suyu komşusunun bahçesine salması yönünde karar verdi. Çünkü Zübeyr'in bahçesi suya daha yakındı. Ancak bu karar Zübeyr'in komşusunun pek hoşuna gitmedi ve bir peygambere asla söylenmemesi gereken bir söz söyledi:

-"Zübeyr, akraban olduğu için mi onu kayırdın?" dedi.

Resulullah'ı adaletsizlikle suçlayan ve verdiği karara itiraz eden bu adam ile ilgili şu ayet-i kerime nâzil oldu:

"Rabbine yemin olsun ki, onlar aralarında meydana gelen anlaşmazlıklarda seni hakem yapmadıkça, sonra da verdiğin hükümlere içlerinde hiçbir sıkıntı duymadan tamamen teslim olmadıkça gerçek mü'min olamazlar."

(Nisâ suresi, 65. ayet.)

Bu olayı dikkate alarak Hz. Peygamberin sünnetine bağlılığın anlamını ve önemini tartışalım.

Şu ayet-i kerime hem Allah'ı (c.c.) sevmenin hem de Peygambere uymanın delillerinden biridir:

"De ki: Eğer Allah'ı seviyorsanız bana ittibâ ediniz; bana uyunuz ki, Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın."[16]

Ayet-i kerimelerde kendi nefsî arzularına uyanlar da kınanır:

"Allah tarafından gelen bir yol gösterici olmadan sırf kendi hevâ ve hevesine uyandan daha sapkın kim olabilir ki?"[17]

Allah Teâlâ, Resul-i Ekrem'e kendisine vahyolunana uymayı, inananlara da peygamberi örnek almayı emreder:

"Rabb'inden sana vahyedilene uy."[18]

Peygambere uyanlar da doğru yola uymuş ve hakkı uygulamış olurlar. Çünkü Kur'an uyulacak en güzel ve yegâne örneğin Allah'ın Elçisi olduğu gerçeğini bize bildirmektedir:

Peygamberin örnekliğini en açık bir şekilde ifade eden bu ayet ile **"Hiç şüphesiz ki sen üstün bir ahlak üzeresin."**[20] ayet-i kerimesini ve *"Ben ahlaki güzellikleri tamamlamak üzere gönderildim."*[21] gibi hadis-i şerifleri birlikte düşünmek daha isabetli olur. Çünkü ahlak,

16 Âl-i İmrân suresi, 31. ayet.
17 Kasas suresi, 50. ayet.
18 En'âm suresi, 106. ayet; Yûnus suresi, 109.ayet; Ahzâb suresi, 2. ayet.
19 Ahzâb suresi, 21. ayet.
20 Kalem suresi, 4. ayet.
21 Muvattâ, "Husnü'l-Hulûk", 8.

bir insanın yaşayış tarzının tamamını kapsar. Bu ayet aynı zamanda Peygamber Efendimizin yalnız sözleriyle değil, fiil ve hareketleriyle de rehber ve kendisine uyulması gereken bir peygamber olduğunun delili sayılmıştır.[22] Bütün bu sayılanlara karşılık peygambere muhalefet yasaklanmış, böyle bir davranışın sapkınlık olduğu, neticesinin de elem verici bir azap olacağı belirtilmiştir:

"Peygamberin emrine aykırı hareket edenler, başlarına bir belanın gelmesinden yahut kendilerine bir azabın uğramasından sakınsınlar."[23]

Müminler Allah (c.c.) ve Resulü'nün hükümlerine uymak zorundadır:

"Allah ve Resulü bir konuda hüküm bildirdiği zaman, ne bir mü'min erkeğin, ne de bir mü'min kadının, o konuda başka bir tercihte bulunma hakları yoktur. Allah'a ve Resulüne isyan eden ise apaçık bir sapıklığa düşmüştür."[24]

Kur'an-ı Kerim'in onlarca ayeti Peygamber Efendimize imanı, ona itaati, ittibâyı/yolunu ve izini takip etmeyi ve şahsının örnek alınmasını emreder. Bu sebeple Resulullah'a itaat etmek Allah'a (c.c.) itaat etmek sayılır. Yine pek çok ayette ve hadiste Resul-i Ekrem'in bildirdiği ve hayatında uyguladığı hükümlere uyulması, onun izinin takip edilmesi emredilir. Çünkü o kendisine vahyedilenleri insanlara bildirmiş, kendisi de bu emirlere uygun olarak yaşamıştır. Peygamberimizin yaşam tarzını şekillendiren başlıca kaynak Allah'tan (c.c.) aldığı vahiydir.

"Arkadaşınız ne saptı ne de şaşırdı. O kendi hevâ ve hevesine göre de konuşmaz. Onun söyledikleri kendisine vahyolunandan başka bir şey değildir. Kendisine onu muazzam kuvvetlerin sahibi öğretti."[25]

Bu ayetle birlikte aşağıda zikredeceğimiz ayet, Efendimizin sünnetinin Kur'an'la tamamen uyum halinde olduğunun teminatı sayılır.

"Ben, sadece bana vahyedilene uyarım."[26]

Peygamber efendimizden nakledilen birçok hadis-i şerifte de peygamberlere olan ihtiyaç ve insanların peygamberler karşısındaki sorumlulukları konusu detaylı olarak anlatılmıştır.

Ebu Hüreyre'den nakledildiğine göre Resulullah şöyle buyurmuştur:

"Bana itaat eden Allah'a itaat etmiş olur. Bana isyan eden de Allah'a isyan etmiş olur."[27]

Bu hadis, Peygamberimizin (s.a.v.) emrettiklerini yerine getirmenin Allah'a (c.c.) itaat etmek ile aynı hükümde olduğunu açıkça ortaya çıkarır. Bu durumda şaşılacak bir şey yoktur. Çünkü Hz. Peygamber, Allah'ın (c.c.) elçisidir.

22 Yazır, Elmalılı Hamdi, Hak Dini Kur'an Dili,C 6, s. 307.
23 Nûr suresi, 63. ayet.
24 Ahzâb suresi, 36. ayet.
25 Necm suresi, 2-5. ayet.
26 En'âm suresi, 50. ayet.
27 Buhârî, Ahkam 1; Müslim İmare, 32.

Peygamberlere duyulan ihtiyaç ve onlara yüklenen görev, Huzeyfe b. el-Yeman'dan nakledilen şu hadiste de çok güzel biçimde açıklanmıştır;

Resulullah şöyle buyurmuştur:

"Emanet görevi insanların kalplerine yerleştirilmiş ardından Kur'an indirilmiştir. İnsanlar emanet yükümlülüklerini Kur'an'ı okuyarak ve sünnetten öğrenerek yerine getirebilirler." [28]

TARTIŞALIM

Allah (c.c.) insanlara peygamber göndermek yerine kutsal kitapları bize sadece melekler aracılığıyla ulaştırsa ne olurdu? Tartışalım.

İnsan, Allah'ın (c.c.) kendisine emanet ettiği dünya hayatındaki görev ve sorumluluklarını yerine getirme konusunda yaratılıştan gelen bir takım yeteneklere sahip olsa da yapması gerekenleri Kur'an-ı Kerim'den okuyarak öğrenmeye ihtiyaç hisseder. Ancak Kur'an-ı Kerim'de anlatılan esasların hayata nasıl geçirileceğini sünnetten yani Peygamberimizin (s.a.v.) yaşantısından öğrenebilir.

Hz. Peygamberin yol gösterici vasıflarının anlatıldığı bir diğer hadis ise şöyledir:

Câbir b. Abdullah'tan nakledildiğine göre Resulullah bir hutbesinde şöyle buyurmuştur:

"Sözlerin en hayırlısı Allah'ın kitabıdır. Hidayetin en hayırlısı da Muhammed'in (s.a.v.) hidayetidir."[29]

Dikkat edilirse bu hadiste Kur'an-ı Kerim'den "söz", sünnetten ise "hidayet" olarak söz edilmiştir. Dolayısıyla Kur'an'ın bizi yönlendirdiği yolun hayata geçmiş hali Peygamberimizin (s.a.v.) sünnetinde yer almaktadır. Peygamberimizin (s.a.v.) yol göstericiliği olmasa, Kur'an-ı Kerim'i doğru anlamak ve hayata nasıl geçireceğimizi bilmek mümkün olmayacaktı.

Hz. Peygamber, sünneti; "Kur'an'ın bir benzeri" olarak tarif etmiştir. Çünkü sünnet, adeta yaşayan Kur'an'dır. Peygamberlerin yaşam tarzını dikkate almadan Kur'an'ı anlamak ve yaşamak isteyenlerin nasıl hatalı bir yola girdiklerini Resulullah şöyle izah etmiştir:

"Dikkat edin! Bana Kitap ile beraber onun bir benzeri de verilmiştir. Dikkat edin, yakında rahat koltuğuna yaslanmış karnı tok bir adam size 'Sadece Kur'an'a bağlanmak gerekir. Kur'an'da helal bulduklarınızı helal, haram bulduklarınızı haram sayın' diyecektir. Dikkat edin! Allah'ın Resulünün haram kıldıkları da Allah'ın haram kıldıkları gibidir."[30]

Öte yandan Peygamber Efendimiz (s.a.v.) sünnete bağlılığın cenneti kazanmanın anahtarı olduğunu ifade etmiştir. Bu hususta Enes b. Malik'ten nakledildiğine göre Resulullah *"Kim benim sünnetimi sever ve yaşatırsa beni sevmiş olur. Beni seven de cennette benimle beraber olur."*[31] buyurmuştur.

Artık sünnetin dindeki yerine, bağlayıcılığı ve evrenselliği gibi konulara geçebiliriz.

28 Buhârî, Rikak 35; Müslim, İman, 230.
29 Müslim, Cuma, 43.
30 Ebu Davud, Sünnet 6; Tirmizî, İlim 10.
31 Tirmizî, İlim 16; İbn Mâce, Mukaddime 15.